

Пролог

Уранці 7 березня 1944 року на авеню Клебер у Парижі німецький капітан Ернст Юнгер послизається на апельсиновій шкірці. Він падає і звертає собі руку. Для героя війни Юнгера, учасника битв Першої світової, нагородженого багатьма медалями, це прикра оказія. Але Юнгер — не просто військовий. Він — поет і поціновувач мистецтва. Цю подію він сприймає як випадок. Коли незадовго до того він виходив зі своєї кімнати в розкішному паризькому готелі «Raphael», то згадав, що забув ключ, і вирішив повернутися. Якби він не забув ключ, то вийшов би на вулицю на хвилину раніше, і відтак не послизнувся б на апельсиновій шкірці. Юнгера лякає цей випадок. Але він не нігіліст, що вірить у силу випадковостей. Попри збіг обставин, він вірить у долю — у свою долю. Так, він навіть прихильний до релігійної ідеї провидіння, що веде нас крізь життя¹.

З червня 1940 року Париж окупований німцями. На Єлисейських Полях, біля Тріумфальної арки, на

Монмартрі, у Домі інвалідів, у кав'ярнях і ресторанах — скрізь можна зустріти німців у їхній польовій сірій і зеленій формі. Німецька міська комедатура роздала солдатам карти міста з усіма визначними пам'ятками та адресами публічних будинків, як для рядових солдатів, так і для «панів офіцерів». Звісно, Ернста Юнгера годі шукати у звичайних туристичних місцях. Його цікавить інтелектуальна мапа Парижа. Він відвідує могилу поета Поля Верлена і бачиться з художниками: Жаном Кокто й Пабло Пікассо.

Він не зустрічає письменницю-початківцю Симону де Бовуар. Він її навіть не знає. Він ніколи й не чув про новий філософський напрямок — екзистенціалізм. Якби волею випадку вони таки зустрілися, спалахнула би бурхлива дискусія. Адже Симона де Бовуар ненавидить німецьких окупантів і не надто зважає на випадковості. На долю й провидіння — теж. Для неї це конструкти, вигадані кимось, аби уникнути відповідальності за своє життя. Мабуть, вона би подумала, що Юнгер — естет, а вона терпіти не може естетів. Для неї це люди, що вивищуються над своїм часом в ім'я мистецтва чи поезії і отримують від цього задоволення. Реальність стає для них «об'єктом спостереження». Для Бовуар справжній митець, навпаки, з головою пірнає в життя. Він перетворюється на «людину серед людей», розділяє їхні щастя й нещастя². Звільнений

від чужорідних впливів, він більше не покладається на накази, історичні цілі, традиційні приписи, честь родини чи інші нібито дані нам цінності. Він серйозно ставиться до своєї свободи і приймає виклик необхідності вирішувати для себе кожен мить свого життя, своє буття і поведінку.

Для Симони де Бовуар ці слова асоціювалися з болісними досвідами. Вона досить довго жила у стосунках, що напередвизначали її. Вона тривалий час пробула в ув'язненні родини, де численні приписи й моральні закони загрожували мало не задушити її. «Дівчинка із порядної родини», яка щодня ходила до церкви, вчилася робити реверанси та правильно поводитися за чаюванням, стала іншою — жінкою, що більше не дозволяє диктувати, якою вона має бути, і якій байдуже, чи порядні громадяни засуджують її спосіб життя. Вона все ж визнавала існування речей поза межами людського впливу; але найголовнішою для неї була особиста свобода. Коли в місто зайшли німці, цю свободу відібрали або принаймні обмежили. Вона відчула себе іграшкою у забавах сильних світу цього, що розпалили війну. Майбутнє проглядалося неначе через криве дзеркало. Але мати майбутнє — це частина способу життя, що тепер називалося «екзистенціалістське».

Нині майбутнє знову замаюріло на горизонті. Здавалося, наближалася поразка німців. У Парижі хтось намалював на стіні равлика в кольорах

Для консервативного паризького товариства ця незвичайна пара — справжній скандал. Скандальним є і те, що мадемуазель де Бовуар звільнили зі школи, адже вона буцімто мала інтимні стосунки з ученицею. Симону це анітрохи не бентежить. Вона тішиться, що нарешті звільнилася від ненависного вчителювання. Тепер вона пише тексти для радіо. І це її теж не хвилює. Вона чекає, коли нарешті зможе жити вільне життя письменниці. Це її мрія. А ще — це мрія про небуржуазне життя. Симона завжди живе лише в готелях. Зараз — у готелі «*Louisiane*» на Рю-де-Сен. Її кімната маленька, холодна й незатишна. Вологі стіни пофарбовані в рожевий, на стелі — гидкі плями. Вона ніяк не спроможеться затишно облаштувати кімнату. Готувати вона теж не любить. За можливості Симона харчується в дешевих ресторанах. Але під час війни ситуація з постачанням погана. Тому вона нашвидкуруч готує макарони чи картоплю у своїй кімнаті. Інколи немає газу, і їй доводиться гріти каструлю на вогні, розпаленому газетами.

Більшість часу вона проводить у кав'ярнях, бо там тепло. Вона вважає за краще сидіти в «*Café de Flore*». Там же вона зустрічає своїх друзів, «банду Кафе де Фльор». Відтоді як Симона опублікувала книги, коло її друзів змінилося. Багато письменників і художників тепер прагнуть її товариства. Серед них — скульптор Альберто Джакометті, на

руках і одязі якого постійно залишаються шматки гіпсу. Симона захоплюється ним, бо він живе лише своїм мистецтвом і байдужий до грошей і слави. Він живе в халупі без меблів і штор, з каструлями і мисками на підлозі, бо під час дощу протікає дах. Також Симона нещодавно познайомилася з молодим Альбером Камю. Він дуже їй подобається: надзвичайно чарівний і може висловлюватися про речі та людей без злості чи ревнощів. Камю та його друзі таємно друкують газету Опору і завжди мають під рукою гвинтівку на випадок, якщо їх зненацька заскочать німці. Невеликий текст Камю здобув визнання: у ньому він порівнює становище людей зі стародавнім героєм на ім'я Сізіф. Він щодня котить на гору камінь, який раз по раз скочується вниз. Його праця абсолютно безглузда, але, стверджує текст, Сізіфа варто вважати щасливим. Життя, яким його зображує Камю, позбавлене сенсу, але люди прагнуть до нього. Абсурд існування неодмінно породжує миті, сповнені сенсу і щастя⁴.

Ця картина відображає ставлення до життя того часу. Війна спростувала твердження усіх, хто вірив, що людство стає мудрішим і витонченішим у ході історії. Завжди є рецидиви варварства. Всі спроби покращити людей здаються марними. Хтось може подумати, що насильство, несправедливість, хвороба та смерть зрештою переважають. У Парижі люди щодня відчують, наскільки тонкою є межа поміж

Для консервативного паризького товариства ця незвичайна пара — справжній скандал. Скандальним є і те, що мадемуазель де Бовуар звільнили зі школи, адже вона буцімто мала інтимні стосунки з ученицею. Симону це анітрохи не бентежить. Вона тішиться, що нарешті звільнилася від ненависного вчителювання. Тепер вона пише тексти для радіо. І це їй теж не хвилює. Вона чекає, коли нарешті зможе жити вільне життя письменниці. Це її мрія. А ще — це мрія про небуржуазне життя. Симона завжди живе лише в готелях. Зараз — у готелі «Louisiane» на Рю-де-Сен. Її кімната маленька, холодна й незатишна. Вологі стіни пофарбовані в рожевий, на стелі — гидкі плями. Вона ніяк не спроможеться затишно облаштувати кімнату. Готувати вона теж не любить. За можливості Симона харчується в дешевих ресторанах. Але під час війни ситуація з постачанням погана. Тому вона нашвидкуруч готує макарони чи картоплю у своїй кімнаті. Інколи немає газу, і їй доводиться гріти каструлю на вогні, розпаленому газетами.

Більшість часу вона проводить у кав'ярнях, бо там тепло. Вона вважає за краще сидіти в «Café de Flore». Там же вона зустрічає своїх друзів, «банду Кафе де Фльор». Відтоді як Симона опублікувала книги, коло її друзів змінилося. Багато письменників і художників тепер прагнуть її товариства. Серед них — скульптор Альберто Джакометті, на

руках і одязі якого постійно залишаються шматки гіпсу. Симона захоплюється ним, бо він живе лише своїм мистецтвом і байдужий до грошей і слави. Він живе в халупі без меблів і штор, з каструлями і мисками на підлозі, бо під час дощу протікає дах. Також Симона нещодавно познайомилася з молодим Альбером Камю. Він дуже їй подобається: надзвичайно чарівний і може висловлюватися про речі та людей без злості чи ревності. Камю та його друзі таємно друкують газету Опору і завжди мають під рукою гвинтівку на випадок, якщо їх зненацька заскочать німці. Невеликий текст Камю здобув визнання: у ньому він порівнює становище людей зі стародавнім героєм на ім'я Сізіф. Він щодня котить на гору камінь, який раз по раз скочується вниз. Його праця абсолютно безглузда, але, стверджує текст, Сізіфа варто вважати щасливим. Життя, яким його зображує Камю, позбавлене сенсу, але люди прагнуть до нього. Абсурд існування неодмінно породжує миті, сповнені сенсу і щастя⁴.

Ця картина відображає ставлення до життя того часу. Війна спростувала твердження усіх, хто вірив, що людство стає мудрішим і витонченішим у ході історії. Завжди є рецидиви варварства. Всі спроби покращити людей здаються марними. Хтось може подумати, що насильство, несправедливість, хвороба та смерть зрештою переважають. У Парижі люди щодня відчують, наскільки тонкою є межа поміж